

Sammendrag av doktorgradsavhandlingar

Jonathan Josefsson

Children at the borders

Avhandling för graden filosofie doktor i Tema Barn vid Institutionen för Tema – Tema Barn, Linköpings universitet, Sverige. Disputas 20. januar 2017.

I kölvattnet av en stadig ström av barn som migrerar över statsgränser har medial rapportering, protester och offentliga diskussioner aktualiserat frågor om asylsökande barns rättigheter. Det "moraliska glappet" mellan tillämpningen av demokratiskt stiftade lagar i syfte att reglera invandringen, å ena sidan, och offentliga krav på att skydda universella rättigheter för asylsökande barn, å andra sidan, har växt fram som en samtida utmaning för demokratiska stater.

I denna avhandling undersöks två specifika arenor där normer om asylsökande barns rättigheter och immigrationskontroll har etablerats och ifrågasatts under de senaste åren: den svenska Migrationsöverdomstolen och Sveriges största morgontidning, Dagens Nyheter. Ett syfte med avhandlingen är att undersöka hur universella rättigheter för barn ges innebörder och används i en nationell praktik av immigrationskontroll och hur rättsliga normer har ifrågasatts av asylsökande barns rättighetsanspråk i den offentliga debatten. Ett annat syfte är att teoretiskt diskutera asylsökande barns rättigheter i dialog med nutida politisk filosofi – och mer specifikt Martha Nussbaums Capability Approach och Seyla Benhabibs diskursetik. I de fem inledande kapitlen i avhandlingen presenteras den samtida offentliga och akademiska debatten om barn, rättigheter och migration tillsammans med en teoretisk ram och metodologiska överväganden. Detta följs av en sammanfattande diskussion och de fyra artiklarna som utgör kärnan i avhandlingen.

I den första artikeln fokuseras på hur närmast universellt erkända principer och artiklar om barns rättigheter transformeras i en inhemsk rättspraktik om immigrationskontroll och undersöker hur principen om barnets bästa ges mening och vikt i Migrationsöverdomstolens beslutsfattande 2006–2013. Analysen visar bland annat att det bara är i en liten minoritet av fallen i studien där principen om barnets bästa faktiskt har en avgörande normativ kraft för att få uppehållstillstånd. En slutsats av studien är att användningen av barns intressen i domstolsargumenten möjliggör såväl beviljande som avslag på uppehållstillstånd. På detta sätt blir barnets bästa inte bara ett stöd för asylsökande barns anspråk på att få stanna utan också ett stöd för domstolen att avvisa barn – barnets bästa gör därmed normativt arbete i dubbla riktningar.

I den andra artikeln utgör ett antal fall som rapporterats om i Sveriges största morgontidning, Dagens Nyheter 2000–2013, som utgångspunkt för att analysera asylsökande barns rättighetsanspråk och hur dessa anspråk utmanar de normativa gränserna om vad och vem som borde få rätt att få stanna. Även om barnets universalitet utgör ett återkommande tema i rättighetsanspråken så är de argumenten och föreställningarna om barn som ligger till grund för kraven varierande. I artikeln föreslås att studiet av rättighetsanspråk som en socio-politisk praktik kan vara ett värdefullt analytiskt perspektiv för att studera barns rättigheter och erbjuder ett välbehövligt alternativ till det dominerande paradigmet om likriktning av barns rättigheter.

I den tredje artikeln används Martha Nussbaums Capability Approach i relation till två fall från Migrationsöverdomstolen för att diskutera barns rätt till asyl och undersöka de möjligheter och begränsningar som Nussbaums Capability Approach erbjuder i detta sammanhang. I artikeln konstateras att Nussbaums teori har en potential att fylla en teoretisk lucka om barns intressen och att fastställa tröskelvärden i asylärenden, även om hennes teori fortsatt lämnar frågor obesvarade om hur asylsökande barn kan förstås som politiska subjekt i väl-fungerade demokratier och hur en specifik lista av förmågor och motsvarande plikter kan fastställas i balansen mellan staters rätt till självbestämmande och barns universella rättigheter.

I den fjärde artikeln diskuteras Seyla Benhabibs diskursetik i relation till asylsökande barns rättighetsanspråk i den offentliga sfären. I artikeln argumenteras för att begreppen reciprocitet och demokratiska iterationer kan erbjuda en normativ grund och en produktiv teoretisk ansats för att analysera asylsökande barns rättigheter till uppehållstillstånd.

Ett övergripande bidrag till forskning om barn och migration är att avhandlingen sammanför politisk filosofi med forskning om barndom och barns rättigheter. Forskning om asylsökande barn har i stor utsträckning använt sig av Barnkonventionen som analytisk ram med fokus på implementering av universella standarder. I många avseenden har Barnkonventionen därmed kommit att ersätta teori och blivit det förhärskande sättet att begreppsliggöra barns rättigheter. I kontrast till en sådan ansats visar denna avhandling på hur studiet av rättighetsanspråk som en socio-politisk praktik och dialog med nutida politisk filosofi kan erbjuda ett välbehövligt analytiskt alternativ.

Kontakt: Jonathan Josefsson, Institutionen för Tema – Tema Barn, Linköpings Universitet, Sverige.
E-mail: jonathan.josefsson@liu.se.

Bettina Perregaard

Vær i verden. Intentionelle og interaktionelle mønstre i barnets hverdagsliv

Avhandling for doctor philosophiae-graden¹ ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet. Disputas 21. april 2016.

I denne afhandling undersøges det endnu gådefulde spørgsmål om børns socialisation. På tværs af relevante discipliner – fra neurofænomologi og bevidsthedsforskning til udviklingspsykologi, antropologi, videnssociologi og sprogfilosofi – diskuteres de antagelser om intersubjektivitet, subjektivitet, intentionalitet, interaktion, handling og sprog, som forskningen hviler på. Afhandlingen reviderer og nyorienterer det teoretiske og metodologiske grundlag for at beskæftige sig med børns socialisation.

I afhandlingen argumenteres der for, at det ikke er den fælles adgang til et fælles sprog, der udgør grundlaget for sproglig kommunikation, men individuelle erfaringer med at bidrage til at forme interaktionelle mønstre. Enheden af krop, bevidsthed og sprog i barnets sociale og kognitive udvikling kan ikke undersøges, før det anerkendes, at det er ekspressive og rytmiske bevægelser, der både former interaktionelle mønstre og lægger grunden for barnets sprogdannelse. En samlet undersøgelse af krop, bevidsthed og sprog kan forklare, hvordan og hvorfor imitation, variation og improvisation indgår i barnets leg med det, der er nyt eller genkendeligt fra situation til situation. Det demonstreres, hvorfor det er intentionaliteten (barnets rettedhed imod fænomener i verden), der er socialisationens egentlige genstand. De varige dispositioner i det enkelte barns *intentionelle* mønstre afspejler de socialisationsprocesser, der er gået forud for og er parallelle med dets egne bidrag til *interaktionelle* mønstre. Det,

barnet retter sin oppmerksomhet imod, er, hvad der udpeges for det som værd at beskæftige sig med, følelsesmæssigt engagere sig i, nødvendigvis at forholde sig til osv. Det dialektiske forhold mellem det intentionelle og det interaktionelle bør føre til en omlægning af den dataforståelse, der hidtil har drevet forskning i sproglig socialisation. Ved at lægge Husserls (frem for Bourdieus) habitusbegreb til grund for forskning i sproglig socialisation bringes det intentionelle livs historisitet frem som det, der må gøres metodologisk og analytisk tilgængeligt. Det betyder ikke, at Bourdieus omfattende sociologiske og antropologiske arbejder afvises, men at forudsætningsforholdet bliver et andet. Det (nye) forudsætningsforhold bidrager til at nuancere opfattelsen af barnets sprogdannelse. Ligesom Merleau-Ponty skelner imellem et kropsskema og et kropsbillede, sandsynliggør afhandlingen, at børn, idet de sprogligt udvikler sig, former hhv. et sprogskema og et sprog-billede. En sådan skelnen medvirker til at forklare, hvordan det både er muligt at agere vanemæssigt i en form for automatiseret sproglig perception og produktion og at gøre sit eget og andres sprog til genstand for overvejelse, sådan som disse overvejelser i sig selv medvirker til at reificere sprog, så sproglige enheder eller elementer kan fremkomme og gøres manipulerbare.

Kontakt: Bettina Perregaard, Københavns Universitet, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Danmark. E-mail: perreg@hum.ku.dk

Note

¹ Grunnet en feil i dette sammendraget som ble publisert i *Barn* nr 1 2017, trykker vi nå den rette versjonen. Avhandlingen var for doctor philosophiae-graden. Redaksjonen beklager feilen.